

Reducerea casătoriilor între și/sau cu minori și a numărului de mame minore în comunitățile rome

Raportor: Alianța Romilor din Județul Galați

Istoria romilor, este foarte puțin cunoscută în România. Cei care nu ne cunosc istoria, nu pot înțelege problemele cu care ne-am confruntat și încă ne confruntăm. Istoria tragică a romilor din România include 500 de ani de sclavie, deportarea în Transnistria în scopul exterminării din perioada celui de-al doilea război mondial, precum și politica de asimilare etnică din timpul regimului comunist de după cel de-al doilea război mondial, cu consecințe și în generațiilor următoare. După 1989, în condițiile democratizării regimului politic, romii au început să se manifeste în viață publică, afirmându-și interesele specifice și dreptul la o viață demnă și respectată de ceilalți cetățeni. Am fost recunoscuți prin lege de statul român ca minoritate națională, egali în drepturi cu ceilalți cetățeni. Prin Constituție, suntem reprezentați în Parlamentul României printr-un deputat, iar de problemele specifice ale romilor se ocupă Agenția Națională pentru Romi- Structură funcțională ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în coordonarea prim-ministrului, prin Secretariatul General al Guvernului. În anul 2001, prin HG 430/2001, este aprobată Strategia de îmbunătățire a situației romilor, care a prevăzut înființarea Birourilor Județene pentru Romi- funcționale în cadrul Prefecturilor. Strategia a deschis drumul formării și angajării unor persoane din etnia romă în administrațiile publice locale, județene și naționale, iar prin promovarea măsurilor affirmative pentru romi, s-a reușit alocarea de locuri distințe pentru minoritatea romă în licee și facultăți, acestea fiind ocupate de persoane din etnia romă.

Trebuie să recunoaștem însă, că deși suntem în secolul XXI, noi romii avem încă o imagine negativă în societate, fiind afectați din plin de prejudecăți și stereotipuri foarte răspândite în societatea românească. Chiar dacă aparținem unei minorități naționale, toți suntem cetățeni români, avem drepturi și obligații la fel ca orice cetățean al acestei țări.

Legat de creșterea alarmantă a numărului de căsătorii între și / sau cu minori și a numărului de mame minore în comunitățile rome din România, nu credem să existe statistici reale sau măcar apropriate de cifrele reale. Este greu de aflat câte cazuri sunt, pentru că de obicei romii implicați nu se plâng de căsătoria și maternitatea timpurie. Ei nu percep propriul maraj ca fiind o căsătorie forțată / aranjată de către părinți, deoarece ei cresc în comunitate cu acest fenomen și pentru ei aceste aranjamente sunt normale și firești. Printre motivele care au condus la această stare de lucruri, se poate menționa și faptul că de cele mai multe ori nu se iau măsuri legale împotriva celor care încă practică obiceiul de a încheia căsătorii între și/sau cu minori. Studiile existente arată însă, că fenomenul creșterii căsătoriilor timpurii și a mamelor minore nu este specific numai comunităților rome unde percepția și mentalitatea are un rol, fenomenul se regăsește și în alte comunități, cauza comună fiind lipsa educației și sărăcia. Ne place sau nu, este adevărat sau nu, statisticile mai arată că România este pe primul loc în Europa, cu numărul cel mai mare de mame minore.

Cauze generale: Constrângerile existente la nivel economic și social în Regiunea Sud Est, care se regăsesc și la nivelul întregii țări sunt, migrația forței de muncă, practicarea muncii „la negru”, adâncirea decalajelor la nivel economic și social între mediul urban și rural. Aspectele menționate produc instabilitate socio-economică și determină accentuarea fenomenelor de marginalizare a grupurilor cu risc de excludere socială, în special pentru persoanele din etnia romă. Din totalul populației rome din Regiunea Sud Est, 30% se află în județul Galați, iar aceasta se confruntă cu dificultăți mari de accesare a locurilor de muncă, lipsa unei locuințe, nu au acte de identitate/ stare civilă/ proprietate, nu au acces la educație de calitate și la serviciile minimale de sănătate. Lipsa locurilor de muncă adecvate, salarizarea neattractivă, dar și calificarea necorespunzătoare determină plecări masive a activilor spre arealele de creștere economică din țară sau străinătate. Marea majoritate a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă sunt beneficiari de venit minim garantat care se regăsesc în mediul rural, în proporție de 80%. Dintre aceștia, o pondere însemnată o au persoanele din etnia romă care nu au mijloace de subsistență și care datorită nivelului scăzut al

studiielor, au acces limitat, atât la programele de formare profesională, cât și la piața muncii, la care se adăugă și atitudinea reticentă a populației locale și a angajatorilor. În Regiunea Sud Est sunt mai multe comunități dezavantajate cu populație săracă, cu multe familii care beneficiază de venitul minim garantat conform Lg. 416/2000. Din acest motiv, rata abandonului școlar este foarte mare. De asemenea, rata eșecului școlar pentru învățământul gimnazial se situează cu mult peste rata eșecului școlar pentru învățământul primar. Întrucât locuințele acestor familii dezavantajate sunt situate în anumite zone din localitate, întâlnim fenomene de tipul școlilor „etnice” segregate. De obicei comunitățile de romi sunt situate în aceeași zonă teritorială, formând „cartiere etnice” iar școala din cartier este etichetată „școala din cartierul țigănesc” în care merg copiii de etnie romă și din grupuri dezavantajate. În această zonă există o rată crescută a abandonului familial și școlar, cazuri de abuz fizic și emoțional asupra copilului, persoane victime ale violenței în familie, o rată crescută a șomajului precum și dezinteres din partea familiilor de a înscrie copiii în învățământul preșcolar. Întâlnim de asemenea tendința de a abandona școala mai ales la nivelul secundar inferior, frecvența școlară scăzută cu preponderență în perioada primavară-toamnă, ca o consecință a migrării familiilor în căutarea mijloacelor de subsistință, abandon crescut în rândul fetelor de etnie romă datorat căsătoriilor timpurii, manifestări discriminatorii și segregaționiste în comunitate, fluctuația cadrelor didactice, neconcordanța între recensăminte oficiale și situația din teren care se datorează neînregistrării nașterilor și a migrației. Un semnal de alarmă despre această situație, și despre adâncirea ei în timp dacă nu se intervine cu măsuri coerente, o atrageau încă din anul 1997 marii sociologi ai României în scrisorile lor, printre care se numărau și soții Elena și Cătălin Zamfir.

Soluții: Aici ar trebui să intervină rolul instituțiilor publice și a ONG-urilor pentru redresarea situațiilor, prin implementarea unor proiecte direcționate strict către cauze, prin care să ofere pachete de servicii de informare și consiliere profesională, consiliere și asistare pentru înregistrări tardive ale nașterilor și pentru eliberarea actelor de stare civilă/ identitate/ proprietate, informare și consiliere psihologică privind programele de educație școlară/ măsuri afirmative pentru romi în educație și sănătate, încurajarea femeilor rome de a participa la programele de protecție, ocrotire și educație al copilului, preventarea și combaterea căsătoriilor timpurii între minori, scăderea numărului de mame minore.

Identificarea problemelor cu care se confruntă femeile rome din România: Se spune că viața femeilor rome în România este foarte grea sau, cel puțin, mai grea decât a româncelor, datorată în primul rând trecerii rapide de la copilarie la maturitate, lucru care se face prin vârsta scăzută la căsătorie. Căsătoria prematură se face în afara legii, fără ca persoanele implicate să aibă maturitate psihologică și experiență necesară. Această situație este dublată de întreținerea relațiilor sexuale, fără educație sexuală, la vârste fragede, ceea ce implică, în multe cazuri, sarcini multiple. De aceea, natalitatea în rândul populației rome este cu mult peste media națională și cu mult peste puterea financiară a unei familii, ceea ce duce la probleme de integrare. De asemenea, vârsta părinților este mult redusă, aceștia nefiind pregătiți pentru creșterea, îngrijirea și educarea corectă a copiilor lor. Apoi violența domestică regăsită frecvent în familiile rome, conduce la o vulnerabilitate psihică și fizică crescută în rândul fetelor/femeilor, care de cele mai multe ori sunt nevoite să suporte violența pentru a nu rămâne în situația de a-și crește singure, copiii. În toate cazurile întâlnite, fetele care se căsătoresc timpuriu nu mai merg la școală și sunt de cele mai multe ori expuse violenței domestice, abuzului și violului. Rămân însărcinate și astfel suportă consecințe pe termen lung atât ele, cât și copiii lor, de la cele medicale (prematuritatea și problemele asociate), până la cele psiho-sociale. Dacă se întâmplă să poarte și sarcini multiple înainte de vârsta maturității, consecințele sunt și mai grave asupra sănătății mamelor și a copiilor lor.

Identificarea principalelor piedici în calea femeilor rome: Viața de familie începută timpuriu, copii mulți, problemele de ordin social și material, lipsa respectului de sine, lipsa educației școlare, pregătirea profesională care să le asigure ocuparea unui loc de muncă și independența financiară, neîncrederea în propria persoană, sunt câteva dintre principalelor piedici în calea femeilor rome. Structura socială a minorității rome în general, și în special a femeilor rome, parurge în mare parte mai multe stări generate de dimensiunea psihologică, profesională sau identitară în care se află, trecând prin etape, precum demoralizarea, lipsa de voință, lipsa de efort, lipsa stimei de sine,

neîncrederea în propria persoană, resemnarea, etc. De aceea, trebuie să întreacă prin educație și prin aplicarea legislației corespunzătoare, vom reuși să eradicăm cauzele sărăciei, analfabetismul, abandonul școlar, căsătoriile timpurii, abandonul bebelușilor la naștere și neînregistrarea acestora la naștere, violența domestică, lipsa locurilor de muncă, etc.

Unde ar putea fi căutate soluțiile la problemele femeilor rome: Soluțiile în tratarea problemelor cu care se confruntă femeile rome o reprezintă serviciile oferite de către instituțiile publice locale / organizațiile nonguvernamentale / structurile politice, care să le ofere un pachet de servicii și activități de informare prin care fetele rome să conștientizeze că începerea timpurie a vieții de familie împiedică dezvoltarea profesională și reduce posibilitățile de inserție pe piața muncii. Trebuie să știm faptul că romii sunt reticenți în relaționarea cu persoanele nerome și atunci instituțiile publice și ONG-urile care operează în comunitățile rome trebuie să folosească în relaționarea cu aceștia persoane din interiorul comunității, constituite din resurse umane rome angajate la nivelul administrațiilor publice locale, lideri informali, voluntari din rândul comunității care datorită încrederii cultivate să știe cum să mobilizeze comunitățile locale rome și să le implice în activități de informare, consiliere și responsabilizare pentru prevenirea căsătoriilor și a maternității timpurii.

Un alt factor important în depășirea situațiilor de criză în care se află populația de etnie romă îl constituie consilierea psihologică (creșterea stimei de sine, încurajare pentru profesionalizare și prestație susținută a muncii, motivație pentru găsirea și păstrarea unui loc munca, comportament adecvat la locul de muncă, învățarea continuă pe tot parcursul vieții, etc.), formare profesională pe anumite meserii solicitate pe piața muncii și în concordanță cu nivelul de educație al acestora, suport administrativ (prin informare cu privire la locurile de muncă, disponibile în zonă, comportament și prezentare în fața angajatorilor, necesarul de documente pentru angajare, sau chiar punerea la dispoziția beneficiarilor a unor mijloace de transport pentru deplasarea la bursele locurilor de muncă).

De asemenei, ONG-urile ar trebui să încurajeze voluntariatul, să formeze și să specializeze rețeaua de voluntari în domeniile de intervenții necesare în comunitățile de romi și chiar să-i motiveze pe voluntari prin oferirea unor facilități pentru a lucra în comunitățile rome. Pornind de la aceste cauze, Asociația Alianța Romilor din Județul Galați a înființat un serviciu social acreditat de MMFPSPV, denumit "Centrul de Sprijin Social pentru Romi", prin care a dezvoltat o serie de servicii de consiliere, informare, integrare/reintegrare socială, asistență și suport pentru femeile rome în relațiile cu instituțiile publice locale și alte structuri colaboratoare în vederea rezolvării nevoii sociale. În activitatea de consiliere și informare, se încurajează implicarea beneficiarilor și a familiilor acestora la participarea activă în viața socială și economică a comunității din care fac parte. Activitățile de informare, consiliere, asistență și suport oferite, au o contribuție esențială la creșterea autostimei în rândul femeilor rome, ajutând la integrarea socială și profesională a acestora, la conștientizarea egalității de șanse și la îmbunătățirea calității vieții.

Din toată experiența de lucru cu membrii comunităților rome, am înțeles că numai prin educație vom reuși să eradicăm sărăcia, analfabetismul, abandonul școlar, căsătoriile timpurii, neînregistrarea și abandonul bebelușilor la naștere, violența domestică, lipsa locurilor de muncă, etc. De aceea pentru a avea realizări notabile în rezolvarea situațiilor expuse, atât noi liderii comunităților locale rome cât și instituțiile publice / ONG-urile trebuie să activăm împreună. Împreună și numai împreună putem schimba viitorul prin respectarea drepturilor și intereselor minorității rome, toleranță, nediscriminare, egalitate de șanse, libertate și demnitate conform conceptului de cetățenie, corespunzător cu respectarea prevederilor stabilite prin acte normative și juridice.